

821.163.2.09
A48

АННА АЛЕКСИЕВА
БЪЛГАРСКАТА ПОЕЗИЯ
ОТ 40-те И 50-те ГОДИНИ
НА XIX ВЕК
РОЛИ НА СУБЕКТА

КРАЛИЦА МАБ

Анна Алексиева

**Българската поезия
от 40-те и 50-те години на XIX век
Роли на субекта**

Настоящото произведение е издадено
с финансовата подкрепата на
Фонд "Научни изследвания"
при Министерството на образованието, младежта и науката

© Анна Алексиева
Българската поезия от 40-те и 50-те години на XIX век.
Роли на субекта

Редактор Николай Аретов
За корицата е използвана картина на Г. Климт
Дизайн на корицата Димитър В. Атанасов

© Издателство "Кралица Маб", 2012
ISBN 978-954-533-116-9

Анна Алексиева

**Българската поезия
от 40-те и 50-те години
на XIX век
Роли на субекта**

Издателство "Кралица Маб"

На Василия Митова, Димитър Митов и Димитър Атанасов –
с обич и благодарност

Роли и субекти. Частна и публична сфера

Неизбежните рамки

Този текст се опитва да чете и тълкува едно проблематично и до голяма степен маргинализирано явление в българската литература – поезията от 40-50-те години на XIX век. Не че очертаният времеви отрязък не излъчва своите важни, дори канонизирани в по-сетнешните интерпретации имена и присъствия. Той вмества „профетическото” говорене на Неофит Бозвели, разполовения между любовното и бунтовното поетически език на П. Р. Славейков, изискано-куртоазните обертонове на Н. Геров, революционно-идеологическия дискурс на Чинтулов и Раковски.

Тези авторови фигури обаче неизбежно попадат в анти-тетичната парадигма от популярни (късновенърожденски, следосвобожденски, а и съвременни) съждения, според които личности като Бозвели и Раковски безспорно респектират с присъствието си във възрожденската социкултурна ситуация, предопределяйки аксиологичния ѝ порядък, ала в плана на израза, на художествения език техните поетически текстове остават свършено безпомощни (ето защо, заел се с нелеката задача да изследва творчеството на „поета Раковски”, К. Топалов, имайки предвид тези нагласи, с основание все пак се пита: „поет ли е наистина Раковски”¹); автор като П. Р. Славейков със сигурност определя облика на новата българска литература, ала с текстовете си от средата на XIX век (предимно любовни и „еротически”) той не демонстрира „класа”, а по-скоро лош вкус, развъртавайки „немалко невинни бъл-

¹ Топалов, К. Поетът Раковски. *Възрожденци*. Т. 1, С.: УИ Св. Климент Охридски, 1988, с. 81.

Съдържание

Роли и субекти. Частна и публична сфера	5
Неизбежните рамки	
Част първа	39
Ролеви типологии в частната сфера	39
I. Любовникът	
1. Ролята на любовника	39
в ситуацията на променящите се стереотипи	51
2. Линия на куртоазната ритуалност	51
2.1. Синхронни и диахронни основания	56
2.2. Поемата „Стоян и Рада“ от Найден Геров –	
разделението на културните езици	74
2.3. Типологически особености на	86
идентификационния модел.	86
Критически реплики	
3. Линия на пасивната страдалност	86
Меланхолиите на субекта	
3.1. Vita contemplativa срещу vita activa.	86
Модификации и употреби	92
3.2. Симптоматика на меланхоличното	116
4. Линия на авантюрната сладострастност	116
4.1. Еротичната поезия на П. Р. Славейков	
4.2. Българското канономоделиране.	
Маргинализирането на Славейковата	126
еротична поезия	
II. Дионисовият човек	146
1. Пиенето и виното в античната традиция,	
библейската текстовост	146
и сферата на всекидневието	

2. Пиенето във възрожденския дискурс	153
3. Дионисовият човек – предзададености и проекции	
във възрожденската вакхическа поезия	163

Част втора	
Ролеви типологии в публичната сфера	196
I. Мнемоничният субект	196
1. Носталгичният прочит на миналото	196
2. (Ре)конstrukциите на миналото	204
3. Мнемоничният субект в темпоралните пластове	
на „началото“, „Златния век“ и	
„близкото минало“ на общността	216
II. Гражданинът	256
1. Даскалската поезия и просвещенският проект.	
Идеята за прогреса	256
2. Драмата на закъснялото развитие.	
Гражданинът в модусите на „срама“ и „страха“	278
3. Даскалската поезия	
в полето на литературните маргиналии	292
Вместо епилог	
Бунтовникът. От статуса на потенциалността	
до изобретяването на култа	299
Приложение	
Хронология на стихотворните текстове (1840-1859)	325
Публикации в книги	325
Публикации в периодични издания	346